

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

VIII. An Libertates istæ recti dicantur Privilegia. Iura eximia Ecclesiarum, dicuntur in Synodo Nicæna: quæ Privilegia reddit interpres. Qua voce usi Summi quoque Pontifices dicitur Privilegium. Hæc ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

*in pace & tranquillitate sedeat, in franchisia & libertate propagetur; auctore quod Dominus nos-
ter Iesus Christus Ecclesiam tanta voluit liber-
tate gaudere, ut nullius utilitatis obtentu sub-
jici debeat servituti.* Libertatem à Christo
Ecclesiae indultam trahit in argumentum,
exemplo Concilij Ephesini: quia scilicet
Christiani à jugo legis Mosàicae liberati,
novis praeceptorum inutilium sarcinis non
debent onerari. Quare cum hæc libertas æ-
què laicis ac Clericis competat, Libertas Ec-
clesiæ Gallicanæ ad utrumque gradum læi-
corum & Clericorum pertinebit, ut Philip-
pus IV. Rex Francorum rectè urgebat in
disceputatione cum Bonifacio VIII. ante-
quam ab invicem dissiderent: quamvis fa-
teatur à Pontificibus & regibus libertates
quasdam Clericis specialiter fuisse conces-
sas, quæ tamen jus regium tollere non de-
beant. Vnde monui superiore libro, Liber-
tatem Gallicanam, si ad integrum Eccle-
siæ Gallicanæ corpus referatur, quod ex
regia & episcopali dignitate constat, utrius-
que ministerij jura complecti. Eo sensu,
rescriptis regis bullarum executio conce-
ditur, solenni illa formula, quòd nihil ad-
versum jura & libertatibus Ecclesiæ
Gallicanæ contineant, id est, nec privile-
giis canonicis Ecclesiarum, nec juribus re-
giiis. Sanè reticere non debeo quod valde
commendabit usum harum libertatum,
nempe à B. Ludovico Rege Christianissi-
mo nomen & rem ipsam libertatis Ecclesiæ
Gallicanæ restituta fuisse. De re ipsa nemo
dubitavit, cum edicto illo celeberrimo ca-
verit ut Ecclesia regni sui administraretur
secundum dispositionem juris communis, sacro-
rum Conciliorum Ecclesiæ Dei, & statutorum san-
ctorum antiquorum patrum. Nomen autem
extat in iis literis mense Aprilis datis anno
MCCXXXVIII. quibus immunitates Epi-
scoporum provinciæ Narbonensis aliorum-
que confirmat, & auget, his verbis: *Ludo-
vicus Dei gratia Rex Francorum, universis Ba-
ronibus, Vassalis fidelibus suis, Ballivis, &
bonis villis in Arrelatensi, Narbonensi provin-
cia, & Rutenensi, Catwicensi, Aginncnsi, & Al-
bigeni diocesis constitutis. De magnorum &
prudentum virorum consilio statuimus quòd Ec-
clesiæ & viri ecclesiastici in terris illis consti-
tuti libertatibus & immunitatibus utantur qui-
bus utitur Ecclesia Gallicana, & eis plenè gau-
deant secundum consuetudinem Ecclesiæ memo-
ratae. Ante ista tempora, libertas canonica
dicebatur in Gallia, usus canonum nulla
vi vel impressione externa imminutus; ut
constat è Privilegio concesso Ecclesiis pro-
vinciæ Burdigalensis à Rege Ludovico ju-
niore anno millesimo. centesimo trigesimo*

septimo. Sed debilitata in ceteris regnis apud
nos aliquam partem canonice libertatis
retineri, Libertatis Ecclesiæ Gallicanæ spe-
ciale nomen inductum est.

VIII. Quæri solet an Libertates ista re-
ctè Privilegia dicantur. Attigit hanc qua-
stionem Leschasserius, qui eruditè obser-
vat synodum Nicænam provincialium Ec-
clesiarum eximia jura *apud eos* nomine
complexam fuisse, quæ Dionysius Exiguus
privilegia vertit: *Similiter apud Antiochiam,
ceterasque provincias, privilegia servantur Ec-
clesiis.* Quo etiam verbo usum fuisse vetè-
rem interpretem animadverti. Ceterum ad
Leschasserij observationem addendum est,
ante Dionysium, Leonem Pontificem Me-
tropolitaram dignitatem privilegij nomi-
ne passim cohonestasse; quem sequuntur
Hilarus & Gelasius, Hormisda, Gregorius
Magnus, Ioannes VIII. Leo IX. Grego-
rius VII. quorum locis exscribendis non est
quòd immerer. Quin etiam Leo Imperator
privilegium Metropolitanum & Pa-
triarchicum vocat jura sedium, seu Pa-
triarchalium, seu Metropolitanarum. Imò
verò ipse primatus Romani Pontificis, pri-
vilegium dicitur à Leone primo, Gelasio,
Nicolao, ceterisque Pontificibus. Quæ
jura eximia, ideo privilegia dicuntur, quòd
ceterarum Ecclesiarum juribus præcellant,
& à Christo ipso, ab Apostolis, aut à syno-
dis sint olim indulta. Vnde ab Hincmaro &
ceteris Ecclesiæ Gallicanæ Episcopis pri-
vilegia à Canonibus decreta dicuntur,
verbis è Leone I. peritis, scilicet ut in eo
differant à privilegiis quæ à Principibus,
aut etiam à Summis Pontificibus concessa
erant Ecclesiis. Quo verò proposito Me-
tropolitani Episcopi privilegia canonica
privilegiis apostolicæ sedis augeri vellent,
docet idem Hincmarus in epistola ad Ni-
colaum: *Privilegia autem sedis apostolice
non ideo petij, ut mihi non sufficeret quòd sacri
canones & decreta sedis Romane Pontificum
cuique metropoli sedi concedunt, & nec alia vel
amplius, quàm Ecclesia Remorum collatum est
ex antiquo, mihi largiri specialiter petij, neque
appeto. Sed quia non solum diocesis, sed etiam
paracia mea inter duo regna sub duobus Regi-
bus habetur divisa, & res mihi commissæ Ec-
clesiæ sub multorum Principum potestate conjacere
videntur, de quibus nihil aut parum utilitatis
Ecclesia nostra potest habere; quia veteres con-
stitutiones jam pro vili apud quosdam habentur,
his novis decretis carnales & animales ho-
mines territi, quiddam reverentius contra Ec-
clesiam indignitati meæ commissam agerent. Ce-
terum quando Reges sub tempore inaugura-*

In actis sacre No-
væ & Philippicæ

Falsum B. Lu-
doviciano 1168.

Confirmatio B. Lu-
dovici, quæ ad
ceteros hujus ca-
pituli ordinis in-
tra-

Privilegium Lu-
dovici Junioris, de
quo vide librum 9.
cap. 17. §. 1.

Syn. Nic. c. 6.

L. 16. C. de sa-
cro, Eccle.

Accep. 14. Privi-
legia Ecclesiarum,
sanctorum patrum
canonibus illustra-
ta, & venerabi-
libus? Ceteris syno-
dis fixa decretis,
nulla possunt im-
probitate con-
velli, nulla novi-
tate mutari.
Hincmarus ep. ad
Nicol. edit. Paris.

Vide lib. c. o. 7.
§. 4.

tionis suæ sacramenta præstabant Episcopis & regni proceribus, juxta formulam quam conceperat Hincmarus, *Privilegiij canonici* tuitionem se pollicebantur impensuros. De quo sacramento dicam libro IV. cap. IX. §. VI. Itaque cum privilegij significatio ambigua sit, & ad privilegium canonicum aut pontificium trahi possit, Constitutiones & Rescripta Principum ferè semper ab ea dictione abstinunt, ne fortassè quod jure ipso competit Ecclesiæ Gallicanæ, præcarior tantum concessum fuisse videatur, & cum iis privilegiis confundatur quæ à sede apostolica Regibus nostris in quamplurimis capitibus ecclesiasticis indulta sunt. Satis aliunde fit observantia singulari quæ Romanæ fedi debetur, si ejus beneficio & novis privilegiis antiqua jura seu privilegia Canonica confirmata & aliquando amplificata fuisse dicamus, ne quis nobis jurium antiquorum usum, ac si in apostolicæ sedis injuriam usurpatus fuisset, meritò exprobrare possit, vel animi ingrati vitium, si collata beneficia reticemus.

ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

TANTI momenti est Constitutio illa B. Ludovici, data pro libertate ecclesiastica, cujus mentio fit in §. VII. hujus capituli, ut visum sit eam heic integram exhibere ex authentico quod extat in archivo Archiepiscopi Narbonensis, unde à me descripta est anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. Scio quidem editam illam fuisse à clarissimis viris Carello & Duchesnio. Sed tam multis illic mendis scater, ut vel ob hoc ipsum nova ejus editio procurari debeat.

LUDOVICUS DEI GRATIA FRANCORUM REX, universis civibus Narbonensibus, & aliis fidelibus suis per Narbonensem diocesim constitutis, salutem & dilectionem. Cupientes in primis ætatis & regni nostri primordiis illi servare à quo regnum recognoscimus & id quod sumus, desideramus ad honorem ipsius, qui nobis culmen dedit honoris, quod Ecclesia Dei, qua in partibus vestris longo tempore fuit afflicta & tribulationibus innumeris conquassata, in nostro dominio honoretur, & feliciter gubernetur. Vnde de magnorum & prudentum consilio statuimus quod Ecclesiæ & viri ecclesiastici in terris constituti prædictis, libertatibus & immunitatibus utantur quibus nimirum Ecclesiæ Gallicanæ, & eis plenè gaudeant secundum consuetudinem Ecclesiæ memoratæ. Et quia heretici longo tempore virum suum in vestris partibus effuderunt, Ecclesiam matrem nostram multipliciter maculantes; ad ipsorum extirpationem statuimus quod heretici, qui à fide catholica deviant, quocumque nomine censeantur, postquam fuerint de heresi per Episcopum loci, vel per aliam ecclesiasticam personam, qua potestatem habeat, condemnati, indilate animadversione debita puniantur. Ordinantes etiam & firmiter decernentes ne quis hereticos re-

ceptare vel defendere quomodolibet, aut ipsis favere aut credere quomodo presumat. Et si aliquis contra prædicta facere presumpserit, nec ad testimonium nec ad honorem aliquem de cetero admittatur, nec possit facere testamentum, nec successionem alicujus hereditatis habere. Omnia bona ipsius mobilia & immobilia, qua sunt ipso facto publicata, decernimus ad ipsum vel ad posteritatem ipsius nullatenus reversura. Statuimus etiam & mandamus ut Barones terræ, & Ballivi nostri, & alij subditi nostri presentes & futuri solliciti sint & intenti terram purgare hereticis & heretica fœditate. Et præcipientes quod prædicti diligenter ipsos investigare studeant, & fideliter invenire; & cum eos invenerint, præsentem sine more dispendio personis ecclesiasticis superius memoratis, ut eis presentibus de errore & heresi condemnatis, omni odio, prece, pretio, timore, gratia, & amore postpositis, de ipsis festinatè faciant quod debent. Verum quia honorandi sunt, & muneribus provocandi, qui ad inveniendum & capiendum hereticos sollicitè diligentiam suam exercent; Statuimus, & volumus, & mandamus, ut Ballivi nostri, in quorum ballivis capti fuerint heretici, pro quolibet heretico, postquam fuerit de heresi condemnatus, usque ad biennium, solvant duas marchas integre capienti, post biennium autem unam. Sanè quia Ruptarij solent devastare ac demoliri terram prædictam, & quietem Ecclesiæ & ecclesiasticorum virorum turbare; statuimus ut omnino Ruptarij illis expulsis, pax perpetuò servetur in terra; ad quam servandam demones operam efficacem. Ad hæc, quia claves Ecclesiæ consueverunt in terra illa contemni; Statuimus ut excommunicati videntur, secundum canonicas sanctiones. Et si aliqui per annum contumaciter in excommunicatione persistierint, ex tunc temporaliter compellantur redire ad ecclesiasticam unitatem; ut quos à malo non revertatur timor Dei, saltem pena temporalis compellar. Vnde præcipimus quod Ballivi nostri omnia bona talium excommunicatorum mobilia & immobilia post annum capiant; nec eis aliquo modo restituant, donec prædicti absoluti fuerint, & Ecclesiæ satisfactum, nec tunc etiam, nisi de nostro speciali mandato. Decime sanè, quibus fuit Ecclesiæ longo tempore per malitiam inhabitantium defraudata, statuimus & ordinamus quod restituantur Ecclesiis, & amplius laici decimas non decimant, sed eas Ecclesiæ liberè habere permittant. Hac statuta inviolabiliter servari jubemus. Mandantes quod Barones, & Vassalli, & bone ville juvent ista servare, Ballivis nostris ad hoc executoribus deputatis: qui infra mensem postquam fuerint in ballivis constituti, publice, & in loco publico, & die solenni, jurent quod hæc servabunt & facient ab omnibus bona fide servari. Quod si non fecerint, panam honorum omnium & corporis poterunt formidare. Noveritis etiam quod ista statuta sic volumus observari, quod etiam quando frater noster terram ipsam tenebit, jurabit hoc servare, & quod faciet à suis fidelibus observari. Vt autem hæc Statuta firma & inconcussa permaneant, ea sigilli nostri munimine fecimus communiri. Actum Parisius anno gratiæ MCCXXVIII. mense Aprilis.

De Ruptarij ab de Marca lib. I. Hic. Secunda. c.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

14.

discedere ab hoc loco non possum quin Innocentij IV. auctoritatem addam ex ejus literis ad Archiepiscopum Narbonensem & Episcopum Helenensem datis Perusij VIII. Kalendas Augusti anno MCC.LII. quae extant in eodem archivo Archiepiscopi Narbonensis, & à nobis editae sunt in Additione ad cap. XVII. libri VIII. harum Dissertationum: Ad aures nostras Ecclesiae Gallicanae querela perferente pervenit quod nonnulli regni Francorum Barones, Ballivi, Praepositi, ac eorum & aliorum nobilium ejusdem regni Officiales, eandem Ecclesiam contra libertatem ipsius graviter comprimentes &c.

CAPVT II.

Synopsis.

I. Libertas Ecclesiae Gallicanae non solis antiquis canonibus constat, sed jure canonico & decretalibus temperato. Instituitur refutatio eorum qui Libertatem genuinam in solo usu veterum canonum collocant. Tres manifestior fiat, agendum breviter de antiquis & recentioribus juris canonici collectionibus. Ecclesia Romana ante Innocentij primi tempora nullis canonibus utebatur praequam Nicenis, ex Innocentio.

II. Canonum collectiones ab Oriente in Occidentem manarunt, ideo de iis prius agendum. Vetusissima collectio est illa qua canonum apostolicorum nomine inscribitur. Eos canones apostolicos vocant Constantinus Imperator, Synodus CP. sub Nestario, Concilium Ephesinum, Theodosius & Iustinianus.

III. Synodus Nicena & Antiochena, Athanasius, & Basilius eos laudant sub nomine antiquorum canonum.

IV. Numerus octoginta quinque canonum olim receptus in Oriente.

V. Indagatur tempus hujus collectionis; quae anterior synodo Nicena, sed posterior videtur anno CCLVIII. Firmilianus Caesareae Episcopus iis usus non est ad probandam consuetudinem quae vigeat in Oriente repudiandi haereticorum baptismi. Coniicitur, post synodum Iconij ea de re habitam, initum fuisse consilium edende hujus collectionis, sub nomine Clementis Romani & Apostolorum, ut Stephano Summo Pontifici opponeretur Petri Apostoli auctoritas: Et traditiones scripto completi, ne revocarentur in dubium. Ea Collectio utitur mense Hyperbeteo, quo utebatur Oriens.

VI. Responderetur objectioni quae trahi posset de canone XLVI. quo damnatur baptismus haereticorum. Orientalium fuit hac sententia, etiam post synodum Nicenam; sed per indulgentiam illum baptismum recipi debere, ex Basilio.

VII. Quo tempore migraverit in Occidentem hac collectio. Gelasius eam rejecit ut apocrypham. Post aliquot annos Dionysius Exiguus eam Latina interpretatione donavit. Vi locus esset aliquo pacto decreto Gelasij, quinquaginta tantum canones veriti, ceteris omisissis. Discutitur ejus dictum, videri Pontifices Romae constituta aliquot ab iis canonibus traxisse.

I. LIBERTATEM Ecclesiae Gallicanae canonum & juris communis executione contineri diximus. Sed jus illud commune variè sumi potest. Aliud est

enim jus commune antiquissimum, quod antiquos canones & decreta Pontificum complectitur; aliud jus commune, quod illis canonibus & praeterea decretalibus recentioribus Pontificum constat; prout apud nos usu recepto temperatae sunt. Hoc ultimo jure Libertatem Ecclesiae Gallicanae contineri contendimus, non autem primo. In quo longissimè recedimus à Leshasserij sententia, qui asserit curiis superius Galliae conceditam, non solum libertatis ecclesiasticae praesentis tuitionem, sed verae illius, germanae, & canonicae, quae apostolico & primitivo jure canonico nititur; adeo ut magistratibus incumbat decretis suis disciplinam illam antiquam paulatim restituere, cum per temporum injuriam id fieri non possit aperte constitutionibus regis.

Quod ut intelligatur, de antiquis & recentioribus juris canonici collectionibus agendum est, cum disputationis hujus cardo inde maximè pendeat: ita tamen ut non quaecunque dici hac de re possunt, sed quae omitti non debent & à nobis in hoc genere observata sunt, proferamus. Ecclesia Occidentalis ante Concilium Nicenum nullos canones noverat; sed moribus tantum & jure non scripto regebatur. Deinde solos synodi illius oecumenicae canones amplexa est, usque ad tempora Innocentij primi, id est, ad annum quadringentesimum; ut docent apertissima verba illius Pontificis in epistola ad clerum Constantinopolitanum: Canonibus porro obsequendum esse scribimus qui Nicenae sunt decreti; quos solos consecrari decet Ecclesiam catholicam, & juxta eos judicare. Si enim alij à quopiam proferuntur, à Nicenis canonibus dissonantes, & haereticos auctores referentes, ij à catholicis Episcopis rejiciuntur. Haereticorum namque inventa, catholicis canonibus non sunt annexenda.

Insignis profectò locus, ex quo multa colliguntur quae studiosis antiquitatis ecclesiasticae multum prodesse possint. Sed ut ejus mentem perfectè capiamus, observandum est aliam tunc fuisse rationem Ecclesiae Orientalis, aliam verò Ecclesiae Occidentalis: quia etsi haec solis canonibus Nicenis uteretur, illa plures synodorum canones amplexa fuerat. De quibus necessario agendum est, quia eorum canonum usus tandem ab Oriente in Occidentem manavit; necdum ab aliquo hac de re satis accuratè disceptatum est. Turrianus enim omnia miscet, nec omnia attingit.

II. Omnium antiquissima est Collectio illa quae canonum apostolicorum nomine circumfertur: cujus vetustas eadem origine

Ep Innoc. apud Sozom. lib. 8. cap. 16. *Ἐπι τοῖς πέντε κατὰ τὸν ἁγιωτάτου πατρὸς ἐπιπέδου γυνώσκων, ἵνα τὸν ἐκ τῆς Νικαίας ἐκείνης ἀποστολικῆς συνέλευσεως ἐκδοθέντων κανόνων ἀποδοκιμασθῆναι ἔσται.*

Rapin...